

ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ

УДК 82-1/-9

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.6.2/16>**Батура С. В.**

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

КОЛЕКТИВНІ ТВОРИ: СПЕЦИФІКА ТА ФУНКЦІЇ

У статті здійснено спробу вивчення та систематизації способів колективної креації художніх творів, виявлення їхньої специфіки та формулювання основних функцій. Дослідження ґрунтується на аналізі колективних доробків, написаних за допомогою техніки «буриме», гіпертексту, а також у жанрі колективний роман-печворк.

З'ясовано, що досі тривають пошуки універсальної моделі літературної співпраці, яка б могла задовольнити творчі інтереси якомога ширшого кола письменників. Це зумовлює наукову новизну теми та породжує необхідність вивчення існуючих способів письменницької колаборації, написаних на її основі творів, а також функцій останніх.

Виявлено, що така співпраця з метою креації спільних доробків може відбуватися шляхом написання віршів і прозових творів із застосуванням техніки «буриме», яка покликана продемонструвати майстерність імпровізації в межах наперед запропонованих параметрів.

Встановлено, що гіпертекст може бути підвалиною для об'єднання певної кількості авторів. Він дозволяє будувати розгалужений сюжет, сплітати сюжетні лінії та передбачати кілька варіантів прочитання й завершення спільного електронного доробку.

Підтверджено, що новітній жанр – колективний літературний печворк є універсальним інструментом об'єднання великої кількості авторів. Обґрунтовано, що завдяки вдало написаному прологу та концепції, він дозволяє створювати цілісні твори за короткий час. Виокремлено низку функцій таких творів, зокрема: комунікативну, інтегративну, плюралістичну, естетичну, просвітницьку, арттерапевтичну та функцію самовираження, й виявлення талантів.

Подальшу необхідність наукових розвідок вбачаємо у поглибленні досліджень різних способів колективної співпраці, результатами якої є вже існуючі твори, а також доробків, котрі ще перебувають у процесі створення.

Ключові слова: колективні твори, функції колективних творів, буриме, роман-буриме, гіпертекст, колективний літературний печворк, колективний роман-печворк, колективна п'єса-печворк, колективний кіносценарій-печворк.

Постановка проблеми. Літературний процес як історико-мистецьке явище є безперервним та неминучим. На кожному конкретному етапі свого поступу література зазнає впливу різноманітних чинників, що безпосередньо позначаються як на розвитку національних літератур, так і на формуванні світової літератури – універсального надбання людства. Зміна культурних епох, знакові історичні події, кризові явища, розвиток науки і техніки, релігійні вірування людства, його традиції, зміни естетичних уподобань та цінностей тощо, ставали основою для формування конкретних літературних епох. Кожна з них характеризувалася власними рисами, які проявлялись через

існування оригінальних жанрів, стилів, напрямів, течій, шкіл, тематик творів та інше.

Нині, окрім зазначених вище чинників, що визначають літературний процес, важливу роль відіграє сучасний етап глобалізації. З одного боку, останній зумовлює виклики, з якими стикається новітня література. Вони передусім пов'язані з мультикультуралізмом, який формує багатолікий літературний простір, зверненням до універсальних цінностей та процесами уніфікації культур, розмиттям канонів жанрів, їхнім видовим та родовим взаємопроникненням тощо. Окремим випробуванням для літератури стають також ризики втрати художніми творами їхньої естетичної цін-

ності, оскільки вони все більше орієнтуються на широкого споживача, позбавляючи «літературну творчість ореолу сакральності, перетворюючи її на економічно вигідний товар» [22, с. 100]. З іншого боку, глобалізація надає низку унікальних можливостей для розвитку літератури, сприяє появі нових напрямів і течій (зокрема, постмодернізму, трансгуманізму тощо), жанрів, їхніх різновидів та модифікацій (наприклад, фентезі, кіберпанку, дистопії, психологічного трилера, кримінальної драми та інші), сюжетики і композиції, стильових форм, словесних засобів тощо. Це є умовою для позбавлення сучасних письменників стереотипів, зокрема, «вписування їх у межі певних канонів» та створення підґрунтя для новаторства й креативності [23, с. 149]. Останні сприяють проведенню різноманітних творчих експериментів в тому числі за участі великої кількості авторів, результатом яких є написання колективних творів. З огляду на вищезазначене виникає необхідність вивчення основних способів літературної співпраці серед яких, на нашу думку, особливої уваги заслуговує практика створення колективних художніх творів у співавторстві, написання колективних віршів та романів із застосуванням техніки «буриме» та на основі гіпертексту, а також креації спільних доробків у новітньому жанрі – колективний літературний печворк. Окрім вивчення втілення зазначених способів літературної співпраці, вважаємо за необхідне розглянути функціональні особливості колективних творів написаних за їх допомогою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі дослідженню окремих способів літературної співпраці авторів для створення колективних доробків свої роботи присвятила значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, вивченням особливостей гіпертексту займається А. Альшева, його структури та функцій – А. Загнітко, теорія гіпертекстових романів є сферою наукових інтересів Т. Бовсунівської. Як нову форму текстотворення в літературі гіпертекст також розглядає Г. Князь, а його мовознавча природа є предметом вивчення С. Таран. Окрім вітчизняних вчених, гіпертекст вивчається також і зарубіжними дослідниками. З-поміж них слід назвати, зокрема, А. Манген, А. ван дер Віла, А. Райзер та інших.

Дослідженню техніки буриме, передусім як літературної гри для складання віршів, свою роботу присвятила С. Герасимова. Аналіз існуючих романів-буриме є предметом наукових розвідок К. Стокс. Розробкою та практичною

реалізацією новітнього жанру колективний літературний печворк займається вітчизняний науковець С. Батура. Проблему впливу сучасного етапу глобалізації на літературний процес в цілому досліджує І. Кропивко, а вплив глобалізації на національну літературу, європейські зокрема, свої праці присвятив І. Лімборський.

Водночас, попри зазначені вище дослідження, підвалини об'єднання авторів задля створення колективних художніх доробків не є достатньо вивченими. На нашу думку особливої уваги заслуговує дослідження не лише специфіки процесу створення спільних творів значною кількістю авторів, а й функцій, які ці твори виконують.

Постановка завдання. Мета статті полягає у вивченні існуючих способів колективної співпраці, результатом якої є створення спільних художніх творів групою авторів, поглибленому вивченні новітнього літературного жанру – колективний літературний печворк (в тому числі колективний роман-печворк, як піджанр останнього), вивчення функціональних особливостей колективних творів.

Матеріалами для дослідження обрано колективні твори, зокрема, романи-буриме, гіперромани, а також колективні романи-печворк, написані великою кількістю співавторів.

Виклад основного матеріалу. Спроби колаборації щодо створення спільних текстів низкою авторів уже мали місце в історії літератури різних країн. Зокрема, прикладами подібної співпраці можна назвати досить звичне написання художніх творів у співавторстві, коли автори разом працюють над одним текстом [22, с. 101]. Як правило, така співпраця зводиться до спільного створення доробку без можливості виявлення читачем міри залученості у творчий процес конкретного співавтора.

Іншим прикладом своєрідної колективної співпраці можна назвати застосування техніки «буриме» під якою розуміється спільне створення віршів. Цей термін має французьке походження («bouts-rimés» – від фр. «римовані закінчення») та означає «римовані слова або склади, на основі яких пишуться вірші» [29]. Часто «буриме» сприймається як гра, в якій автори змагаються у майстерності складання віршів зі списку римованих слів, що пропонуються іншою людиною. При цьому рими не дозволяється змінювати чи переставляти. Винахідником такої гри вважається маловідомий французький поет Дюло, який на початку XVII століття запропонував поетам дотримуватися заздалегідь заданого порядку

римування, результат якого мав би хоч якийсь сенс. Одним із прикладів практичного втілення цієї гри стало написання у 1654 році сатиричної поеми французького поета Жана-Франсуа Сарасіна під назвою «Dulot vaincu» («Дюло переможений») [29]. Подальшу популяризацію техніка «буриме» отримала у XIX столітті завдяки А. Дюма, який наприкінці 1864 року оголосив конкурс із написання буриме за 24 запропонованими римованими словами у якому взяли участь 378 авторів. Результатом його проведення стала публікація збірки поезій у наступному році [12]. На сучасному етапі техніка «буриме» дозволяє об'єднувати багатьох авторів для створення власних поезій на основі спільних для всіх римованих закінчень. Вона покликана продемонструвати майстерність імпровізації в межах заздалегідь визначених параметрів зокрема типу рими. Такий спосіб створення поетичних творів може застосовуватися з метою виявлення, розвитку та вдосконалення творчих здібностей авторів шляхом пошуку оригінального поєднання слів. З огляду на вищевикладене, однією з функцій застосування техніки «буриме» можна вважати розважальну. Як слушно зазначає С. Герасимова, «створення буриме – це творча та інтелектуальна розвага, яка вимагає майстерності імпровізації та експромту, розвиває уяву, заохочує до творчості» [14, с. 23]. Водночас, залежно від ідейного навантаження та майстерності написання колективом віршованого твору створеного за допомогою техніки «буриме», остання може втілювати також естетичну та дидактичну функції.

Слід зазначити, що окремі елементи, які пропонує техніка буриме для колективного створення віршів знаходять своє втілення й у спільному написанні прозових творів (колективних романів-буриме). В обох випадках важливу роль відіграє експромт, тобто відсутність попередньої домовленості співавторами про розвиток сюжету. Подібно до віршів, що створюються (в тому числі певною кількістю авторів) із застосуванням техніки буриме на базі заздалегідь визначених римованих слів, в основу роботи над колективними романами-буриме покладається принцип написання художніх доробків, на основі заздалегідь створених прозових текстів або їх частин. Кожен із письменників по чергово працює над романом та, на власний розсуд продовжує історію попереднього автора, надаючи фабулі твору нових тенденцій розвитку шляхом введення додаткових персонажів і переплетення сюжетних ліній.

Практика написання подібних колективних романів-буриме не нова. Зокрема до таких тек-

стів, можна віднести експериментальний роман «Фенелла» (1892 рік), створений 24 авторами, кожен з яких писав окремий розділ, продовжуючи роботу попередника. При цьому непарні розділи писалися жінками, а парні чоловіками. Примітно, що автором розділу IV («Між двома вогнями») колективного роману був відомий англійський письменник А. Конан-Дойл [36].

Ще одним прикладом подібного різновиду колективних романів-буриме, на нашу думку, є роман «Вся родина» (1908 рік), який складається з 12 частин, кожна з яких написана окремим автором. У центр уваги письменників було покладено актуальну на той час проблему статусу незаміжньої жінки в соціумі. Темою твору стало розкриття впливу заручин молоді дівчини на соціальне та емоційне життя її родини. Кожен автор через свого персонажа (одного з членів сім'ї) висловлював власне ставлення до зазначеної події, що зумовило появу великої кількості героїв твору, розмаїття та переплетення сюжетних ліній [37]. Результатом літературної колаборації мав би стати цілісний твір зі складним лінійним сюжетом. Однак, як зазначає К. Стокс, сюжет виявився заплутаним, з численними розбіжностями та неоднаковим баченням характерів одних і тих самих персонажів. Твір містив публічні суперечки співавторів щодо розуміння статусу незаміжньої жінки та різні погляди на шлюб. Автори часто відкидали сюжетні пропозиції колег і критикували один одного не лише за стиль написання, а й за рівень творчої майстерності [35].

Загалом, на нашу думку, особливістю роману-буриме «Вся сім'я» є те, що при його створенні враховувалися не тільки тексти попередніх авторів, які зазвичай є базою для розвитку сюжету та подальшої імпровізації в його розгортанні. Припускаємо, що в процесі створення авторами власних частин роману ними також враховувалися такі заздалегідь визначені параметри, як перелік спільних героїв та загальна тематика твору.

Серед сучасних прикладів створення колективних літературних доробків, які за принципом написання тяжіють до романів-буриме, можна виокремити «Рубіж» (1999 рік) і «Пентакль» (2005 рік). Обидва твори написані п'ятьма авторами-фантастами. Зокрема, роман «Пентакль» складається з тридцяти частин. За задумом авторів, цілісність роману мала забезпечуватись шляхом наслідування стилю письма один одного в межах образного жанру. Метою подібного прийому є створення єдиного художнього тексту, творці якого спонукають читача самостійно визначити, хто

написав конкретну частину, безпосередньо пропонуючи йому зіграти в гру «вгадай автора» [16]. Варто зазначити, що колективний роман «Пентакль» є продовженням успішної співпраці його творців, попередньою спільною роботою яких став колективний роман «Рубіж». Обидва доробки мають єдиний підхід до створення тексту, згідно з яким наступні автори продовжують роботу своїх колег, додаючи нових персонажів. Проте, на відміну від роману «Пентакль», у романі «Рубіж» автори не намагаються наслідувати стиль письма один одного, з метою заплутати читача [17].

Отже, враховуючи вищевикладене, застосування техніки «буриме» можливе як для створення віршованих, так і прозових колективних творів. Вона не нова, і час від часу застосовується з метою колаборації та проведення літературних експериментів у різних країнах світу. Як і у випадку з поезією, на нашу думку, написання колективних романів-буриме вимагає від авторів прояву майстерності імпровізації на основі заздалегідь визначених параметрів, передусім наявності прозового тексту (або його частини) створеного іншими співавторами. Додатковими параметрами можуть виступати визначення загальної тематики колективного доробку, обговорення переліку його персонажів, фабули твору тощо. Важливою умовою для забезпечення цілісності колективного роману є дотримання загальної логіки сюжету. Залежно від мети, яку ставить перед собою колектив співавторів, створення роману-буриме може мати як розважальний, так і просвітницький характер, оскільки подібний твір здатен порушувати актуальні теми та виражати множинність думок. Необхідність спонтанного творчого реагування авторів на запропонований їм текст, здатна породжувати несподіваний розвиток сюжету, створюючи підґрунтя для виявлення їхніх письменницьких талантів. Саме від реалізації останніх безпосередньо залежить цілісність, художня та естетична цінність кінцевого результату – колективного роману-буриме.

Ще однією підвалиною об'єднання певної кількості авторів для створення спільного художнього твору на сучасному етапі може виступати гіпертекст, як особливий спосіб організації тексту. Теоретична основа цього терміну була закладена ще у 1945 році американським вченим, спеціалістом в області інформатики В. Бушем у статті «Як ми можемо мислити» («As We May Think»), а сам термін був запропонований американським соціологом та філософом Т. Нельсоном у 1975 році [1, с. 19-20]. На його думку, під гіпертекстом слід

розуміти «непослідовне письмо, розгалужений текст для якого притаманне читання за допомогою комп'ютера» [34]. Подібна форма організації тексту передбачає його нелінійну структуру з кількома версіями прочитання твору. За допомогою гіперпосилань читач сам обирає один із запропонованих варіантів сюжетних ліній, які, немов павутина, переплітаються між собою. «Від обраного алгоритму читання залежить побудова сюжетного каркасу з різними колізіями, кульмінацією і структурою» [20]. Навіть фінал історії може мати декілька варіантів. Виходячи з вищевикладеного, слід погодитися з С. Таран у тому, що гіпертекст характеризується наступними ознаками: «нелінійністю, фрагментарністю, інтерактивністю, електронністю, мультимедійністю, колективністю (авторства та редагування)» [26, с. 88].

Загалом, основним покликанням гіпертекстової літератури було надання читачеві можливості брати участь у формуванні сюжету, що мало зробити прочитання тексту набагато цікавішим, ніж твори з класичною ієрархічною структурою. Однак, попри широку популярність на певному етапі та появу твердження у 1990-х роках, що це «новий вид літератури», на думку багатьох дослідників, саме складність гіпертексту призвела до зниження попиту на нього. Це пов'язано передусім з тим, що його розгалужена структура заплутує читача. Реципієнт часто втрачає зв'язок між частинами твору, подекуди не розуміючи його задум: «гіпертекст висуває когнітивні вимоги до читача, що перевищують можливості короткочасної пам'яті людини... Подекуди читачі гіпертекстових романів розчаровані, дезорієнтовані, розгублені та, як правило отримують мало задоволення від читання» [33]. Окрім цього, на нашу думку, складна структура гіпертекстових творів вимагає від автора тексту достатнього професіоналізму. Останній має бути у змозі створити «павутину» з багатьох сюжетних ліній, і при цьому забезпечити втілення художнього задуму та цілісність твору.

Незважаючи на вищевикладене, прикладів використання гіпертексту для створення електронних художніх творів досить багато. З-поміж них слід згадати книги, створені одним автором: «нелінійна проза» М. Павича, наприклад, такі його твори, як «Хозарський словник» (1984 рік), «Краєвид намальований чаєм» (1988 рік), «Шухляда для письмового приладдя» (1999 рік), «Театр із паперу» (2007 рік), «Дамаскин» (2009 рік) тощо [9, с. 35], М. Джойс «Afternoon, a story» (написана у 1980-х роках) [32], Ш. Джексон «Му

Body – A Wunderkammer» (створена у 1997 році) [31], К. Фішер «These Waves of Girls» (написана у 2001 році) [30], тощо. Водночас, як свідчить практика, гіпертекст може бути підґрунтям для написання колективних електронних творів. Прикладом такої спроби є книжка-гіпертекст з розгалуженим сюжетом «Як пропатчити книгу життя» (опублікована у 2013 році), яку створили 14 українських співавторів [28]. Враховуючи колективну складову написання згаданого твору, що, на нашу думку, є скоріше винятком, ніж правилом, вважаємо за потрібне докладніше зупинитися саме на ньому.

Складність сюжетної лінії запропонованого гіпертексту зумовлена задумом твору, відповідно до якого «з киянами починають відбуватися дивовижні речі: їхні життя розгалужуються, і кожен з них стає різними людьми» [28]. Події обертаються довкола декількох персонажів, які за певних обставин перетинаються один з одним. Деякі сюжетні лінії обриваються, а деякі, залежно від обраної послідовності прочитання, можуть мати декілька варіантів розвитку. Завершення історії також передбачає два фінали, зумовлені різним прочитанням електронної книги. Попри складність загалом сюжет твору розвивається послідовно, з урахуванням хронологічного порядку. Кожна з 15 історій, створених групою авторів, має свого героя та в межах певної сюжетної лінії, є продовженням попередньої, що виключає можливість їх вилучення з колективного електронного доробку. Твір містить загальну схему його прочитання, розміщену на початку у вигляді своєрідної «мапи». Слід зазначити, що без вивчення останньої, сприйняття тексту значно ускладнюється, або навіть унеможлиблюється. Мапа визначає початок твору, а в межах окремих сюжетних ліній пропонує конкретні гіперпосилання, обрання яких забезпечує можливість читачеві самостійно визначати загальний хід сюжету та навіть розв'язку твору.

Загалом, текст твору складає 70 сторінок, а кожен епізод є невеликим за обсягом. Як і у випадку співавторства, читачеві важко визначити хто з авторів писав ту чи іншу історію, тому всі 14 співавторів сприймаються як єдиний колективний автор. Оскільки розгалужений сюжет будується хронологічно, а кожна наступна історія (в межах окремих сюжетних ліній) так чи інакше пов'язана з попередньою, автори не можуть працювати окремо один від одного та мають бути ознайомлені з усіма історіями колективного твору.

Отже, на нашу думку, поява колективних електронних творів із застосуванням гіпертексту

вимагає від письменників постійної залученості до процесу написання спільного доробку, певного рівня майстерності та досвіду створення подібної літератури. Лише дотримання цих умов здатне забезпечити уникнення сюжетних розбіжностей, повторень та втрати загальної логіки тексту. Крім цього, колектив співавторів не може бути занадто великим, оскільки збільшення їх кількості підвищує ризик порушення цілісності електронного художнього твору та втрати його естетичної цінності. Попри критичні зауваження щодо гіпертекстової літератури, вона виконує низку функцій, як відносно авторів подібних творів, так і її реципієнтів (читачів). За задумом творців такого способу викладу художнього матеріалу, читач отримує можливість моделювати розвиток сюжету, поєднувати різні композиційні лінії та самостійно обирати фінал, що дозволяє йому бачити запропонований текст під певним кутом. Втілюючи інтерактивні можливості гіпертексту, читач ніби стає причетним до створення електронної книги, застосовуючи власний підхід до її прочитання. Написання колективних гіпертекстових доробків сприяє творчій колаборації авторів, обміну інформацією та ідеями, спільному удосконаленню електронних художніх текстів, що позитивно впливає на розвиток літературного мистецтва загалом і появу новітніх літературних жанрів. Водночас, слід погодитися з А. Загніткою у тому, що естетична функція гіпертексту та літератури, створеної на його основі «реалізується тільки в тому разі, якщо текст задовольняє уявлення читача, відповідає його вимогам і викликає в нього адекватне сприйняття, спонукає його до продовження модифікації тощо» [18, с. 174].

Сучасною відповіддю на попит створення колективних художніх творів можна вважати появу новітнього жанру – колективний літературний печворк. На нашу думку, він є універсальним інструментом для об'єднання значної кількості співавторів, які працюють у різних жанрах, мають неоднаковий рівень художньої майстерності й власний стиль написання творів. Завдяки стрімкому розвитку засобів електронної комунікації, спричиненому сьогочасними глобалізаційними процесами, та можливості налагодження співпраці між письменниками з різних країн світу, новітній літературний жанр дає змогу за досить короткий період часу створювати великі за обсягом цілісні колективні художні тексти.

Поштовхом для появи зазначеного літературного жанру, окрім суто технічних можливостей, які забезпечують сучасні інтернет технології та

наявність різноманітних електронних літературних платформ, стало бажання автора цієї статті об'єднати багатьох письменників навколо єдиної проблематики, що забезпечило б спроможність повернути увагу до спільного літературного доробку. Метою подібної колаборації мало стати, з одного боку, створення цілісного твору, який представляв би собою єдине художнє полотно-печворк, об'єднане спільною темою, ідеєю, ключовим (ключовими) персонажем, місцем подій, художніми деталями тощо. З іншого боку, надання можливості авторам висловити множинність поглядів, продемонструвати власні письменницькі таланти, зберігаючи стильову та жанрову індивідуальність. Враховуючи вищевикладене, «під колективним літературним печворком слід розуміти тип літературного твору, що поєднує в собі сукупність різножанрових доробків, створених групою авторів на основі спільної теми та ідеї, втілених у пролозі з прив'язкою до ключового персонажа (персонажів), його художнього світу та спільного місця подій» [3, с. 14]. Спираючись на результати здійснених раніше наукових розвідок [3, 4], на основі проведених масштабних літературних експериментів [11, 13], автор цієї статті дійшов висновку, що колективний літературний печворк є метажанром, в межах якого можуть існувати наступні піджанри: колективний роман-печворк, колективна п'єса-печворк та колективний кіносценарій-печворк (див. рис. 1) [4, с. 30].

На сучасному етапі реалізація колективного літературного печворку знайшла своє практичне втілення у написанні низки колективних романів-печворк зокрема, «Босорка» (2024 рік) та «Врятувати Білобога» (2025 рік). Варто зазначити, що колективний роман-печворк «Босорка» є першою апробацією створення подібних колективних творів і результатом масштабного літературного експерименту, у якому було задіяно 228 українських авторів, які представили широку географію та написали єдиний літературний доробок на 2833 сторінках. 7 червня 2024 року цей твір було визнано рекордом України у двох номінаціях – «Найбільша кількість авторів електронної книги» та «Найбільша кількість сторінок електро-

ної книги» [27]. Як зауважує Т. Бикова, рецензентка колективного твору «Босорка», останній став «найбільшим жанровим літературним експериментом... , який за своїми характеристиками не має відповідних зразків та становить оригінальне письменницьке явище не тільки у власне національній, а й у світовій літературі зокрема» [7].

Можливість об'єднання 228 авторів та створення значного за обсягом колективного роману-печворк у стислі терміни (протягом трьох тижнів) були зумовлені легкістю сприйняття специфіки новітнього жанру і нескладністю реалізації запропонованої концепції до майбутнього колективного твору «Босорка» [5]. Важливу роль у гуртуванні авторів відіграло обрання багатогранної ключової персонажки – відьми слов'янських народів Карпат, босорки Євдокії. З одного боку «у центрі твору постала особистість, з чітко окресленими національними рисами... Босорка, насамперед – людина з власними переконаннями, поглядом на життя, яка не потребує ідеалізації та не має бути прикладом для наслідування» [7]. З іншого боку, жителька села Старі Мухомори – ще й багатолика чаклунка. Саме поєднання вищезазначених рис в одній особі дозволило авторам з різним стилем і жанром розкрити сутність ключової персонажки за допомогою власних художніх світів.

Згідно з концепцією колективного роману-печворк «Босорка», розробленою автором цієї статті та втіленою у пролозі «Босорка. Нерозділене кохання» [2], перед кожним співавтором стояло завдання: створити логічно завершену невелику за обсягом історію у власному стилі та жанрі (як за формою, так і за змістом). При цьому створені співавторами персонажі та їхні художні світи повинні були взаємодіяти з ключовою персонажкою та її художнім світом [11]. Загалом, як констатує Т. Бикова, «попри шалену кількість сторінок, розмаїття співавторів, усім їм вдалося витримати спільну концепцію роману... Твір «Босорка» складається з мінітекстів, історій, кожна з яких має свою структуру, жанр, композицію, зміст, характеристику та фактуру. Разом вони створюють єдину тематичну «картину» світу, життєпису, сюжету або характеристики образу ключової персонажки» [7].

Рис. 1. Трансформація колективного літературного печворку у піджанри

Схематично концепцію реалізації художнього задуму колективного роману-печворк «Босорка» можна подати таким чином (див. рис. 2) [4, с. 30].

Ще одним прикладом масштабної апробації новітнього літературного жанру можна назвати створений неповнолітніми авторами України у 2025 році колективний роман-печворк «Врятувати Білобога» [13]. На момент здійснення цієї наукової розвідки зазначений роман претендує на встановлення літературного рекорду України, оскільки є першим колективним романом-печворк, написаним авторами до 18 років. У створенні роману взяли участь близько 200 молодих письменників з різних регіонів України, а також з-за кордону. Колективний твір «Врятувати Білобога» отримав 5 схвальних фахових рецензій від науковців з різних університетів країни, а також від членів Національної спілки письменників України. Як наголошують рецензентки О. Сліпушко та В. Богатко зазначений колективний роман-печворк «є цікавим прикладом модернізації сучасного українського письменства, зокрема його жанрових пошуків і відкриттів... Він схожий на хор, в якому зливається багато різних голосів, але всі вони перебувають під талановитим керівництвом диригента» [25]. «Це не просто літературний твір, а унікальний творчий проєкт. Адже, на відміну від умовно традиційних одно-, дво- чи кілько-співавторних робіт, печворк має особливу концепцію, запорукою втілення якої є саме множинність співавторів» [10]. Подібної думки також дотримуються рецензенти Г. Клименко-Синьок та Т. Грицан-Чонка, які зазначають, що «Врятувати Білобога» – це «літературне полотно, філігранно складене з оповідок-клаптиків різних авторів... Це промовистий приклад метатексту, адже він синтезує різні мистецтва, множинність наративів, жанрів, стилів, пластів, досвідів «під

егідою» спільної концепції» [19]. «Колективний роман-печворк – це не лише жанрове відкриття, а й соціокультурне явище, яке об'єднує голоси багатьох в єдину симфонію сенсів. У цьому жанрі вбачається й експеримент, і глибока метафізична модель світу, де кожен автор – немов окрема нота, а загальна партитура – наче вияв колективної душі» [15]. Отже, наведені цитати свідчать про те, що рецензований твір є успішним унікальним творчим проєктом, черговою апробацією колективного роману-печворк, який здатен об'єднати множинність жанрів, стилів, досвідів у межах єдиного літературного полотна, що ґрунтується на спільній для всіх авторів концепції та «дерегується» автором прологу.

Як і у випадку з романом «Босорка», об'єднання значної кількості творчих людей, зокрема й авторів до 18 років, та можливість створення ними цілісного художнього твору свідчить про простоту реалізації концепції до колективного доробку «Врятувати Білобога». Водночас вона є прикладом втілення іншої моделі колективного роману-печворк, в основу якої покладено відмінний принцип взаємодії центрального художнього світу з прологу зі світами співавторів спільної літературної праці (див. рис. 3) [4, с. 33].

Згідно з зазначеною концепцією ключовий персонаж – Білобог (у дохристиянських віруваннях – головний Бог білого дня, щастя, добра, багатства тощо, творець землі, води, світла, син Сокіл-Рода, захисник людей від зла), залишає власний художній світ, щоб потрапити до світів, створених співавторами колективного роману-печворк. Мета такого переміщення є потреба звернутися до героїв творців колективного твору з проханням допомогти зупинити Чорнобога (брата Білобога та сина Сокіл-Рода, уособлення зла – жорстокого та підступного повелителя ночі) [6]. Головний

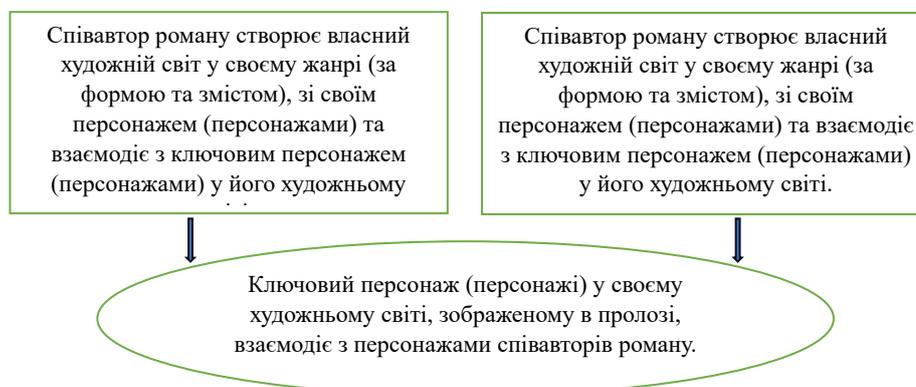

Рис. 2. Схематична концепція реалізації художнього задуму колективного роману-печворк «Босорка»

Рис. 3. Схематична концепція реалізації художнього задуму колективного роману-печворк «Врятувати Білобога»

антагоніст твору планує змінити світовий порядок і встановити на планеті вічну темряву. Для досягнення мети йому потрібно одягти корону всевладдя. Щоб запобігти цьому, Білобог звертається до героїв співавторів колективного роману-печворк із проханням розповісти власні історії про мрії, сни, фантазії, досвід та своїми голосами дратувати Чорнобога. Лише так, за задумом твору, можна завадити коронації лиходія, виграти час та дочекатися Сокіл-Рода (батька Білобога і Чорнобога, за слов'янською міфологією творця світового порядку), який має відновити баланс між темрявою і світлом [6]. Як зазначають рецензенти твору В. Богатько та Б. Коваленко, співавторам колективного роману-печворк «Врятувати Білобога» вдалося дотриматися концепції, всіх ідей та завдань, закладених у неї, «перетворивши множинність авторських голосів на структурно цілісний твір» [10]. Саме дотримання концепції забезпечило авторам написання історій, які «склали строкасту, проте цілісну картину, об'єднану однаковими художніми деталями, ключовими персонажами (Білобогом й Чорнобогом), спільним місцем подій та єдиним задумом твору» [21]. Як бачимо, вибір зрозумілої дітям тематики доробку (одвічне протистояння добра і зла в контексті відомого слов'янського міфу про Чорнобога й Білобога), специфіка ключового персонажа, здатного проникати у художні світи, створені співавторами колективного роману-печворк та можливість розповісти Білобогові різнопланові, близькі дітям історії, роблять твір простим у креації.

Практичне втілення масштабних літературних експериментів, результатом яких стала поява двох розглянутих вище колективних творів, підтверджує визначення колективного роману-печворк, запропоноване автором цієї статті (в раніше здійснених наукових розвідках). Так, «у широкому значенні під колективним романом-печворк слід розуміти великий за обсягом епічний твір, що поєднує сукупність різножанрових за формою та змістом доробків, створених групою авторів на основі прологу та концепції до твору. У вузькому значенні це великий за обсягом епічний твір, що поєднує сукупність різножанрових за формою та змістом доробків, створених групою авторів на основі спільної теми, ідеї за умови взаємодії з ключовим персонажем (персонажами) у межах обумовленого місця (місць) подій, прописаних у концепції та втілених у пролозі до твору» [4, с. 31]. Як показала практика написання колективних романів-печворк «Босорка» та «Врятувати Білобога», успішним у реалізації виявився концентричний тип загального сюжету твору, в межах якого логічно завершені й окремі одна від одної історії співавторів групувалися навколо центральної проблематики (прописаної в пролозі та концепції до колективного доробку). Водночас події різножанрових історій авторів розвивалися як лінійно, так і нелінійно, та загалом мали змішаний концентричний сюжет. Подальша практика написання колективних романів-печворк може продемонструвати застосування й інших типів загального сюжету, що потребуватиме додаткового вивчення науковцями.

Отже, зважаючи на вищевикладене, колективний літературний печворк, піджанром якого виступає колективний роман-печворк, є універсальним метажанром здатним об'єднувати великі письменницькі колективи задля створення цілісних художніх творів. При цьому, з метою забезпечення строкатості колективного доробку (створення свого роду різнобарвної ковдри-печворк, зшитої з різних клаптиків), кожен окремих автор може вирізнитися власним стилем, творчою манерою письма, хистом, жанром, сюжетом і художньою естетикою. Разом з тим, універсальність новітнього жанру обумовлюється не лише його сутнісними характеристиками, але й проявляється низкою різноманітних і досить важливих функцій, які він виконує як щодо співавторів колективних творів, так і стосовно їхніх реципієнтів. З-поміж таких функцій, на думку автора цієї статті, передусім слід виокремити комунікативну, інтегративну, плюралістичну (функцію багатоголосся), естетичну, просвітницьку, арттерапевтичну та функцію самовираження і виявлення талантів.

Комунікативна функція колективного літературного печворку, передусім, проявляється через його здатність об'єднувати значну кількість авторів, налагоджувати між ними конструктивний діалог та творчу співпрацю, задля втілення спільної ідеї колективного твору та донесення її до читача. У зв'язку з цим, новітній жанр є цінним способом обміну інформацією та досвідом, як між співавторами, зокрема під час створення колективних творів-печворк (колективних романів-печворк, колективних п'єс-печворк, колективних кіносценаріїв-печворк), так і між авторами та реципієнтами, як споживачами кінцевого літературного продукту.

Варто зазначити, що у випадку спільного написання великого колективного роману-печворк авторами з усього світу, комунікативна функція новітнього жанру може проявлятися через встановлення міжкультурних і міжнаціональних діалогів, шляхом налагодження взаєморозуміння, обміну унікальним досвідом та культурними традиціями письменників з різних країн світу. Адже кожен з них, при написанні частини колективного твору-печворк та створенні авторського художнього світу, так чи інакше демонструє власну національну своєрідність, проявляючи індивідуальне ставлення до проблематики, порушеної у спільному творі. Як слушно зазначає О. Біличенко, «авторська особистість розкривається в художньому тексті не прямо, а опосередковано – через ставлення до подій створеного ним художнього

світу та норм і правил, які використовуються при створенні цього світу» [8].

Реалізація комунікативної функції новітнього жанру безпосередньо пов'язана з ще двома такими його функціями, як інтегративна (об'єднувальна) та плюралістична (функція багатоголосся). Об'єднання в одному творі поглядів багатьох нараторів, для яких спільною є проблематика та ключовий персонаж (персонажі), місце подій і художні деталі створюваного ними колективного доробку, втілені у концепції та пролозі, дає можливість всебічно висловити множинність поглядів та світоглядних позицій шляхом написання співавторами власних завершених історій. Завдяки втіленню інтегративної та плюралістичної функцій, великі за обсягом доробки створені у жанрі колективного літературного печворку, здатні не лише об'єднати значну кількість авторів навколо актуальних, значущих і, навіть, болючих проблем минулого, сьогодення, або майбутнього. За допомогою концентричного сюжету, що лежить в основі написання творів у новітньому жанрі, співавтори можуть створювати їх окремо один від одного у стислі терміни, що дозволяє подібним доробкам за короткий період стати яскравим та різнобарвним віддзеркаленням різноманітних подій, явищ, тематик тощо. Окрім цього, завдяки багатоголосцю колективний літературний печворк уможливує привернення уваги широкого кола читачів, експертів і суспільства загалом до порушеної у колективному творі проблематики.

Реалізацію зазначених функцій колективного літературного печворку яскраво демонструють вже згадані вище колективні романи-печворк: «Босорка» і «Врятувати Білобога». Як зазначають рецензенти останнього – В. Богатько й Т. Грицан-Чонка, подібні доробки є «колективною формою творчості, що перетворює процес їх написання на літературний експеримент та платформу для реалізації талантів...» [10], це «простір для духовного єднання, де кожен голос має значення» [15]. Подібну думку висловлює й рецензентка колективного роману-печворк «Босорка» – Т. Бикова, яка зазначає, що цей роман «об'єднав багатьох творчих людей України, які прагнули розкрити свої таланти та реалізувати письменницькі можливості» [7].

Наведені вище цитати вказують на ще одну функцію колективного літературного печворку: самовираження та виявлення талантів. Створення спільних доробків та співпраця авторів з різним досвідом, хистом та рівнем художньої майстерності стимулюють до письма, акумулюють творчі

здібності, заохочують до самовдосконалення та в цілому сприяють розвиткові письменницького таланту. Варто зазначити, що колективний літературний печворк не лише сприяє прояву художніх здібностей конкретного співавтора, який разом з іншими створює неповторні світи у власному жанрі та стилі на основі спільної для всіх концепції, але й виражає думки і погляди на порушену колективом авторів проблематику. Новітній жанр дає можливість співавтору проявити себе як майстра створення єдиного сенсу колективного твору. У цьому контексті можна говорити про функцію самовираження колективу, що проявляється у досягненні суголосся авторів. Як слушно зазначає О. Сліпушко, за допомогою колективного літературного печворку «таланти заявляють про себе індивідуально і колективно. Саме суголосся індивідів творить сенс спільного доробку... Для кожного з дітей-авторів роман «Врятувати Білобога» став можливістю заявити про власний талант і показати себе як творця тексту...» [25]. Загалом, «колективний літературний печворк надає змогу виявляти, запалювати й просувати літературні таланти» [21].

Залежно від міри виконання кожним співавтором завдань поставлених у концепції до колективного твору, прояву ними індивідуальних письменницьких талантів, дотримання різножанровості та повноти втілення ідеї спільного твору, а також досягнення цілісності останнього, що загалом сприяють формуванню у читача відчуття задоволення та емоційного захоплення, можна говорити про його художню естетику. Саме так проявляється естетична функція колективного літературного печворку, який завдяки різножанровості та об'єднанню багатьох стильових манер письменників, дає змогу читачам знайти у ньому тексти, що відповідають їхнім літературним смакам. Завдяки врахуванню різних досвідів та поглядів на світ, твори, написані у новітньому жанрі здатні всебічно розкривати проблему, надаючи можливість реципієнтові пізнавати різні прояви прекрасного. Як показала практика написання колективного роману-печворк «Босорка», на думку його рецензентки Т. Бикової, «ми бачимо розмаїття сюжетних ліній та підходів до розкриття всебічних рис характеру старої босорки – тут і містика, і реалізм, і горор, і гумор, і трагедія у настільки несхожих історіях, скільки може створити людська фантазія. Сюжетних варіацій значно більше, ніж можна уявити, понад 250 історій, у кожній з яких – вираження власного «я» автора» [7]. Водночас, як зазначає рецензентка колективного роману-печ-

ворк «Врятувати Білобога» – Т. Грицан-Чонка, «у творі – багато світла, тепла, ніжності, бажання жити... У ньому – не лише художнє слово, а й духовна енергія, що здатна зцілювати, об'єднувати, пробуджувати. «Врятувати Білобога» – це не кінець, а початок великої розмови про добро, пам'ять, мрію і силу дитячого серця» [15].

Поряд із естетичною функцією, враховуючи практику написання творів у жанрі колективний літературний печворк, останній виконує також просвітницьку функцію, оскільки розглянуті вище колективні романи-печворк виступають засобом збагачення читача новими знаннями, донесення до нього певних ідей та цінностей. Зокрема, колективний роман-печворк «Врятувати Білобога» сповнений глибокої ідеї гуманізму, добра та світла в контексті нового прочитання слов'янського міфу про Білобога та Чорнобога. Як зазначає рецензентка роману «Врятувати Білобога» – В. Богатько, «однією з найважливіших місій колективного роману-печворк є ознайомлення юного читача з пантеоном і пандемоніумом предків. Звернення до рідної міфології – це не просто сюжетний хід. Це відновлення зв'язку поколінь і культивування національної самосвідомості. Вплітаючи боже-ства, як-от Білобог, Чорнобог, Сокіл-Род, у захопливу казкову канву, дітям було надано змогу сприймати ці архетипи не як сухі історичні факти, а як живих героїв, з якими можна взаємодіяти» [10]. У такий спосіб автор цієї наукової розвідки та ідеї колективного твору «Врятувати Білобога» прагнув не лише залучити молодь для створення спільного твору, а й показати, що за допомогою художнього слова знайомі зі шкільної програми книжкові герої здатні оживати. Багатоголосся, притаманне новітньому жанру, дозволило авторам колективного твору бути співтворцями міфологічного світу, розширити його усталене бачення, наділити героїв новими рисами, зробити міф більш привабливим для сучасного реципієнта, що сприяє популяризації слов'янської міфології та вивченню культурних традицій загалом.

Водночас залучення багатьох авторів до створення спільних творів робить колективний літературний печворк покликаним виконувати також арттерапевтичну функцію. Цей термін запропонував британський художник А. Хілл ще в середині ХХ ст. Виявивши, що образотворче мистецтво здатне використовуватися для лікування та корекції морального стану людини, митець запровадив створення малюнків як спосіб психологічної реабілітації та відновлення внутрішньої рівноваги особистості [24]. Як показує практика, поді-

бного ефекту можна досягти шляхом написання колективних творів, у процесі якого співавтори здатні гармонізувати порушення свого душевного стану, викликані різноманітними стресовими ситуаціями. Зокрема, як наголошує рецензентка колективного роману-печворк «Врятувати Білобога» – Г. Клименко-Синьок, процес його написання став «одним із методів психологічної розрядки, подолання тривоги, стресу, вивільнення негативних емоцій, сприяв самопізнанню та рефлексії, особливо в умовах переживання травматичного досвіду та різноманітних кризових станів... Попри домисел як необхідний компонент, у наративах юних авторів можна побачити те, що їх турбує. Себто, доцільно говорити про письмо і як спробу виговоритися, виписати наболіле (приміром, неповна родина, непорозуміння з вітчимою, туга за дідусем тощо) [19]. Як бачимо, колективний літературний печворк може стати ефективним засобом забезпечення емоційної стабільності авторів, що працюють над спільним твором, та формування їхньої позитивної самооцінки.

Висновки. Отже, на підставі здійсненої наукової розвідки можна підсумувати, що інтерес до створення колективних творів прослідковується вже не перше століття. Однак, й досі тривають пошуки універсальної моделі літературної співпраці, яка б змогла задовольнити творчі інтереси якомога ширшого кола письменників щодо написання цілісного колективного доробку. Результатом таких пошуків стало: по-перше, створення колективних творів у співавторстві, де автори разом працюють над одним текстом, проте виявлення читачем міри залученості у творчий процес конкретного митця не є можливим. По-друге, спільне написання віршів та прозових творів на основі застосування техніки «буриме». Вона покликана продемонструвати майстерність імпровізації в межах наперед запропонованих параметрів: у випадку створення колективних віршів – на базі заздалегідь визначених римованих слів, під час креативу колективних романів-буриме – на основі заздалегідь написаних прозових текстів або їх частин. Створення колективних віршів, або романів-буриме може мати розважальний і просвітницький характер, порушувати актуальні теми, виражати множинність думок, а також демонструвати майстерність імпровізації та виявляти письменницькі таланти авторів та інше. По-третє, створення колективних електронних творів за допомогою гіпертексту, як особливого способу організації останнього. За допомогою гіперпоси-

лань він дозволяє авторам будувати розгалужений сюжет, сплітати його лінії та передбачати кілька варіантів прочитання й завершення колективного доробку. Колективні електронні твори, створені на основі гіпертексту виконують інтерактивну функцію, сприяють обміну інформацією та ідеями, спільному удосконаленню електронних художніх текстів, що позитивно впливає на розвиток літературного мистецтва загалом. Водночас складність послідовних сюжетних ліній, їх заплутаність часто стає проблемою для сприймання колективного тексту реципієнтами, втрати електронним доробком естетичної цінності та унеможлиблює залучення до його створення значної кількості авторів.

Незважаючи на існування різних способів літературної співпраці які дозволяють об'єднувати авторів задля створення колективних доробків, на нашу думку, жоден із розглянутих способів не здатен забезпечити ефективну співпрацю великої кількості різножанрових письменників (особливо коли цього вимагає художній задум колективного твору). Колективний літературний печворк можна вважати сучасною відповіддю на попередні, подекуди невдалі спроби креативу спільних цілісних доробків, а також універсальним інструментом створення таких творів за короткий період часу. Як показала практика, завдяки вдало написаному прологу та концепції, багатогранності ключового персонажа, застосуванню концентричного типу загального сюжету й логічній завершеності різножанрових незалежних одна від одної історій співавторів (обов'язково об'єднаних низкою параметрів, прописаних у концепції), новітній жанр дозволяє гуртувати велику кількість авторів з усього світу. Колективний літературний печворк є метажанром, у межах якого можуть існувати такі піджанри, як колективний роман-печворк, колективна п'єса-печворк та колективний кіносценарій-печворк. На даний час в Україні відбувається активна апробація зазначених піджанрів. Результатом літературних експериментів вже стало написання низки колективних романів-печворк серед яких слід виокремити такі, як «Босорка» (2024 рік) та «Врятувати Білобога» (2025 рік). Поява цих творів свідчить про модернізацію сучасної літератури, сприяє її розвитку та жанровим відкриттям.

Універсальність новітнього жанру обумовлюється не лише його сутнісними характеристиками, але й проявляється в низці різноманітних і досить важливих функцій, які він виконує як щодо співавторів колективних творів, так і стосовно їх реципієнтів. Серед таких функцій, на думку автора цієї

статті, передусім слід виокремити комунікативну, інтегративну, плюралістичну (функцію багатоголосся), естетичну, просвітницьку, арттерапевтичну, а також функцію самовираження й виявлення талантів.

Подальшу необхідність наукових розвідок вбачаємо у поглибленні досліджень різних способів колективної співпраці, результатами якої є вже

існуючі твори, а також доробків, що ще перебувають у процесі створення. До таких творів, зокрема написаних у жанрі колективний літературний печворк, слід віднести: колективні романи-печворк «Коронація слова», «The Mysterious Ten I», «The Mysterious Ten II», «When Time is short»; колективну п'єсу-печворк «Босорка»; колективний кіносценарій-печворк «Босорка» та інші.

Список літератури:

1. Альшева А. Лінгвопрагматичні особливості перекладу електронного гіпертексту (на матеріалі «Вікіпедії»): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Одеса, 2017. 184 с.
2. Батура С. Босорка. Нерозділене кохання. Пролог до колективного роману-печворк «Босорка». URL: <https://www.batura.com.ua/product/imperial/>
3. Батура С. Колективний літературний печворк як новітній жанр літературного мистецтва. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом*. 2024. Серія: Філологія. Вип. 2 (12). С. 5–16. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2024.2.1>
4. Батура С. Колективний роман-печворк: специфіка новітнього жанру. *Вісник київського національного лінгвістичного університету*. 2025. Серія: Філологія. Том 28. № 1. С. 25–43. DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2025.335577>.
5. Батура С. Про колективний роман-печворк «Босорка». URL: <https://www.batura.com.ua/2024/08/12/umovu-uchasti-u-proekti-bosorka/>
6. Батура С. Концепція до колективного роману-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://www.batura.com.ua/2024/08/25/konczepczya-do-romanupchvorkuvryatuvaty-biloboga/>
7. Бикова Т. «Босорка» як вдалий літературний експеримент. Рецензія на колективний роман-печворк «Босорка». URL: <https://arkush.net/blogs/6974>
8. Біличенко О. Функціональні особливості художньої літератури в системі соціальної комунікації. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 7. С. 49–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2012_7_14
9. Бовсунівська Т. Жанрові модифікації сучасного роману: монографія. ВЦ «Діса плюс», 2015. 368 с.
10. Богатько В. Документ творчої сміливості. Рецензія на колективний роман-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://litgazeta.com.ua/reviews/valentyna-bohatko-dokument-tvorchoi-smilyvosti/>
11. Босорка. Колективний роман-печворк. 2024. URL: <https://arkush.net/book/20958>
12. Велика українська енциклопедія. Буриме. URL: <https://lnk.ua/PeRlmmXNY>
13. Врятувати Білобога. Колективний роман-печворк. 2025. URL: <https://www.batura.com.ua/product/vryatuvaty-biloboga/>
14. Герасимова С. Літературна гра «буриме» в соціокультурному просторі бібліотеки. *Бібліотечний форум: історія, теорія та практика*. 2023. № 2 (32) С. 22–24.
15. Грицан-Чонка Т. Вишиванка з голосів: проєкт, що пробуджує. Рецензія на колективний роман-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://litgazeta.com.ua/reviews/vyshyvanka-z-holosiv-proiekt-shcho-probudzhuie/>
16. Дяченко М., Дяченко С., Олді Г. Л., Валентинов А. Пентакль. 2005. URL: <https://lnk.ua/be8AmmkV5>
17. Дяченко М., Дяченко С., Олді Г. Л., Валентинов А. Рубіж. 1999. URL: <https://fantasy-worlds.org/lib/id13164/read/>
18. Загнітко А. Структура і функції гіпертексту: статус і позиційні параметри комунікантів (17 бібліографічних записів). *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. 2009. Т. 26. С. 157–175.
19. Клименко-Синьок Г. У темряві завжди знайдеться місце для світла, або світло виборюється дитячими голосами. Рецензія на колективний роман-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://lnk.ua/9erX772Nr>
20. Князь Г. Гіпертекст як нова форма текстотворення в літературі. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищ. освіти*. Харків, 2023. С. 68–70. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/12373>
21. Коваленко Б. Дитячі голоси рятують світ. Рецензія на колективний роман-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://lnk.ua/k4kj77QNL>
22. Кропивко І. Вплив наслідків глобалізації на літературний процес в Україні та Польщі. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2015. № 5. С. 100–104.

23. Лімборський І. Європейські літератури і глобалізація: національне і глобальне у просторі художньої свідомості. *Всесвіт*. 2007. № 5–6. С. 149–158.
24. Ліщун О. Арт-терапія як важливий елемент творчого розвитку учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. XLIX Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук. ВНТУ. 2020. URL: <https://lnk.ua/zN2KaaW47>
25. Сліпушко О. Дитячі голоси на сторожі світла. Рецензія на колективний роман-печворк «Врятувати Білобога». URL: <https://lnk.ua/q462nnO4J>
26. Таран С. Мовознавча природа гіпертексту. *Молодий вчений*. 2019. № 7(71). С. 86–89.
27. Українська літературна газета. Встановлено два всеукраїнські літературні рекорди. 2024. URL: <https://lnk.ua/J4PRnn7Vz>
28. Як пропатчити книгу життя. Київ. Електронкнига, 2013. 70 с. URL: <https://lnk.ua/b4A3ZZ5VQ>
29. Britannica. Bouts-rimés. URL: <https://www.britannica.com/art/bouts-rimes>
30. Fisher C. These Waves of Girls. 2001. URL: <https://lnk.ua/xNKQddKe8>
31. Jackson S. My Body – A Wunderkammer. 1997. URL: <https://lnk.ua/MNjp77weE>
32. Joyce M. Afternoon, a story. 1987–1991. URL: <http://www.wnorton.com/college/english/pmaf/hypertext/aft/>
33. Mangan A., van der Weel A. Why don't we read hypertext novels? *The International Journal of Research into New Media Technologies*. January 2015. P. 2–16. URL: <https://lnk.ua/aV7oLLkV1>
34. Rizer A. Guide to Hypertext Literature. 2021. URL: <https://bookriot.com/a-guide-to-hypertext-literature/>
35. Stokes C. Publishing the Family, and: The Whole Family: A Novel by Twelve Authors (review). *American Literature*. 2003. 75(1). P. 183–185. URL: <https://lnk.ua/LVbPOO94y>
36. The Fate of Fenella. Multiple authors (24 authors). 1892. URL: <https://lnk.ua/B4ORppJNG>
37. The Whole Family: A Novel by Twelve Authors. URL: <https://gutenberg.org/cache/epub/5066/pg5066-images.html>

Batura S.V. COLLECTIVE WORKS: SPECIFICS AND FUNCTIONS

The article focuses on efforts to study and systematise the methods of collective creation of artistic works, identifying their specific features, and formulating their primary functions. The research is based on the analysis of a number of existing collective works created using the «bouts-rimés» technique and hypertext, as well as works written in the collective novel-patchwork genre.

It has been found, that the pursuit for a universal model of literary collaboration that would satisfy the creative interests of as many writers is ongoing. This determines the scientific novelty of the topic and creates the need to study existing methods of collective literary collaboration, works created on their basis, as well as to isolate the functions of the latter.

It has been found that collective collaboration aimed at creating shared works can take the form of writing poems and prose based on the «bouts-rimés» technique.

It has been proven that hypertext can be used to bring a number of authors together. With hyperlinks, it allows authors to construct a branching plot, weave together storylines, and provide several options for reading and completing a collaborative electronic work.

It has been confirmed that the newest genre – the collective literary patchwork, can serve as a universal tool for uniting numerous authors around a common objective. Works written in the latest genre perform numerous functions, particularly communicative, integrative, pluralistic, aesthetic, educational, art therapy, self-expression, identification of talents etc.

We see a further need for scientific research in deepening the study of various methods of collective collaboration, the results of which are already existing works, as well as works that are still in the process.

Key words: *collective works, functions of collective works, «bouts-rimés», bouts-rimes novel, hypertext, collective literary patchwork, collective novel-patchwork, collective play-patchwork, collective screenplay-patchwork.*

Дата надходження статті: 25.11.2025

Дата прийняття статті: 22.12.2025

Опубліковано: 30.12.2025